

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Brassóban, Nagy- s Czérna-utca sarkán
Papp Ferencz butoraktára fölött,
hol a szerkesztő hétköznapiakon délelőtt
9—11 óra között,
és Bolonya, mester-utca 325. sz. alatt,
hol minden délután találhatók.
A lap szellemi részét illető minden közle-
mény, valamint az
előfizetési pénzek és hirdetések
bérmentesen ide küldendők.
agy-külföldi megyei érdeklő közlemények
Horváth László
szerkesztőhöz Segesvárra küldendők,
s kis-külföldi megyei érdeklő közlemények
Gyöngyösi István
szerkesztőhöz Dicső-Szt. Mártonba.

BRASSÓ

Politikai, társadalmi, közgazdasági, közművelődési és szépirodalmi lap.

Az E. M. K. E. brassó- s nagy-külföldi megyei választmányának hivatalos közlönye.

A brassói és erzsébetvárosi kir. törvényszékek s ezekhez tartozó brassói, fogarasi, hosszufalusi és zernesti, dicső-szentmártoni, erzsébetvárosi, hosszú-aszói, köhalmi, medgyesi, nagy-sinki, segesvári és szent-ágotai kir. járásbírók hivatalos hirdetője.

MEGJELENIK HETENKÉNT HÁRÓMSZOR: KEDDEN, CSÜTÖRTÖKÖN és SZOMBATON.

Hirdetések felvételnek: Brassóban a kiadóhivatalban. Budapest: Lang Lipót, Haasenstein és Vogler (Jaulus), Dukas és Mezei, Goldberger A., Eckstein Bernát, Bécsben: Daube G. L. és társa, Haasenstein és Vogler (Otto Maasz), Schalek Henrik, Oppelik Alajos, Dukas M.; Berlinben: Rudolf Mosse; Frankfurtban: Daube G. L. s társa hirdetési irodájában.

38-ik szám.

Brassó, Szombat, márczius 30-án.

V. évfolyam. 1889.

Előfizetési felhívás

„BRASSÓ”

czímű

politikai, társadalmi, közgazdasági, közművelődési és szépirodalmi lap

második negyedére.

Lapunk április hó elsejével ötödik évfolyamának második negyedébe lépven, ezennel új előfizetést hirdetünk. Tisztelt előfizetőinket kérjük tisztelettel: szíveskedjenek előfizetéseiket megújítani, minthogy lapot csak úgy küldhetünk, ha az előfizetési díjak rendesen beküldetnek.

A hazafias ügy iránti tekintetből kérjük lapunk szíves terjesztését.

Előfizetési árak:

Három negyedre (ápril—decz.) 4 frt 20 kr.

Félévre (ápril—szept.) . . . 3 „ 50 „

Negyedévre (ápril—június) . . 1 „ 80 „

Külföldre egész évre . . . 20 frank.

Az előfizetések legcélszerűbben postautalvánnyal küldendők a „Brassó” kiadóhivatalába.

Kívánatra bárkinek mutatóvány-számmal készen állunk. Gyűjtőknek 6 egyszerre beküldött előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Mint eddig, — úgy ezentúl sem fogunk kimélni semmi anyagi áldozatot, csak kérjük a t. közönség b. tömeges előfizetését, mit remél

a „BRASSÓ” szerkesztősége és kiadóhivatala.

Kabinet-változások.

A legszilárdabb kormány, mely alkotmányos korszakunk visszaállítása óta hazánkban eddig fennállott: Tisza Kálmán kabinetje.

Bármennyire is tagadják az ellenzéki pártok — a mi nagyon természetes — Tisza kormányelnök genialitását és államférfiúi kiváló tehetségét, tény az, hogy Bismarck herezeg után ma a kontinens legnagyobb államférfia Tisza Kálmán. Ha itthon nem is ismerik el annak, — mert hisz hazájában senki próféta nem lehet — elismerik a külföldön, bámulva azt a jellemzőságot és határozottságot, melylyel Tisza már tizennégy éve Magyarország kormánygyeplőit kezében tartja, rendezve egyrészt az ország belügyeit, másrészt a lehetőség határain belül pénzügyeit és egyrészt oly befolyást biztosítva Magyarországnak a monarchia összes ügyeibe s oly tekintélyt másrészt az egész világ előtt, a minővel ezelőtt soha sem bírt.

Senki sem tagadhatja, hogy Magyarország belügyi rendezettek, viszonyai konszolidáltak. Közigazgatásunk európai színvonalon áll, bár az sem tagadható, hogy még nem teljes, a mint nem is lesz addig azzá, míg a közigazgatás nem fog államosíttatni. Pénzügyeink ma-holnap teljesen rendben lesznek. Igaz, hogy ezzel szemben az adók is emeltettek. Csakhogy bármily mértékkel mérjen is az ország Tisza Kálmánnak, lehetetlent nem kívánhat tőle. — Ha Oroszország fészkelődik, fegyverkezik s a Balkán-államcskák mindenike felől egy-egy dynamit-aknát és hazánk alá: nekünk is harc-képesen és harczkészen kell állanunk. Ez pedig áldozatokat követel; ezért kellett az adókat is emelni, semmi másért. Hisz láthattuk az idei költségvetésből is, hogy a rendes kiadások sokkal kisebbek a rendes bevételeknél. Csak a rendkívüli kiadások hatnak zavarólag. Ezekre pedig nekünk nincs befolyásunk; ezeket Oroszország diktálja reánk.

Azzal vádolják Tiszát, hogy elnemzetleníti az országot. Ezzel szemben a nemzetiség azzal vádolják, hogy megmagyarosítja. Azt hozzák fel ellene, hogy Ausztriának feláldozza Magyarországot. Míg a mi ellenzékünk ezt mondja, azalatt az osztrák képviselő- és urakházában azt állítják és ezzel támadják az osztrák kormányt, hogy túlságos befolyást enged Magyarországnak és Tiszának Ausztria és a monarchia ügyeibe.

Melyik igaz ezekből? Akárki mit mondjon, az elfogulatlan, higgadt kritikusnak el kell ismernie, hogy Tisza Kálmán alatt az ország nem hanyatlott, hanem gyarapodott, erősödött s a nemzeti közszellem kifejlődött. Ha ezzel szemben a nép egy részének szegénységét s a gazdasági válságot hozzák fel, akkor a mellé kell állítani egész Európa közgazdasági helyzetét, nem véve ki a leggazdagabb államokat sem, s azt fogjuk találni, hogy nálunk a nép még boldog — szemben a német-, francia- és angolországgal. Pedig azt sem szabad szem elől tévesztenie a kritikusnak, hogy a mi helyzetünk sokkal kedvezőtlenebb, mert mi átmeneti stádiumban vagyunk az agrár-államból az iparállamba, midőn a gyáripár által keresetétől megfosztott kisipar még nem találhatott kárpótlást, más megélhetési módot.

És ha mindezt tekintetbe véve, igazságosan ítélünk a Tisza-kormány tizennégy éves multja fölött, úgy a kormánynak nincs oka kedvezőtlen ítélettől tartani.

Most a kab netben változások vannak küszöbön. Ez azonban nem lesz rendszer-változás általában — a mire nem forog fenn ok, — hanem lesz legfeljebb egyes tárczák keretén belül. Az igazságügyminiszter, Fabiny Theofil megy. Nincs okunk nagyon busulni fölötte. Jó administator volt, kitűnő bíró, mielőtt miniszter lett, de nem volt jó miniszternek való. Ezt megmondtuk róla azelőtt is: nagy bürokrata volt, ez minden.

A kereskedelmi miniszter, gróf Széchenyi Pál, és államtitkárja, Matlekovics Sándor, is mennek. Bármennyire célzáblája is volt évek óta Széchenyi gr. az ellenzéknek, annyi tény, hogy a hazai kereskedelem és ipar minden igaz barátja sajnálattal látja távozni ezen helyéről kereskedelmi miniszterünket, ki csaknem túlságos szorgalommal, bámulatos kitarással és annyi méltatlan megtámadtatás dacára is szívós ragaszkodással viselte tárczája óriási terheit. De meg is van ennek látszata: földművelésünk, kereskedelmünk és iparunk minden ágában örvendetes, biztos haladás konstátálható, úgy hogy ha meg is válik gr. Széchenyi Pál e tárczától, utódának is csak ezen irányt kell inaugurálni, mely biztosítja a sikert. Ez pedig az annyit megtámadott Széchenyi gróf érdeme. — Az egyetlen ok, melyért Széchenyit az ellenzék megtámadja, költséges építkezései. Más oka nem lehet. De ez — bár pénzügyeink takarékosagra utalnak — nem oly nagy bűn, sokkal nagyobb érdemeivel szemben, mert az ellenérték ott van az épületben, melyre jobb pénzügyi viszonyok között büszkén fog tekinteni a mai ellenzék is s akkor dícsérni fogja érte azt, kit ma gáncsol.

A pénzügyi tárczában is változás lesz: Weckerle Sándor miniszter lesz. Itt sem lesz rendszer-változás, legfeljebb csak az adminisztrációban.

Legkétesebb a belügyi tárcza, a melyhez a legerősebb kéz kell. Erre nézve még nagy kérdőjel előtt állunk.

Az átalakulások egyszerre fognak megtörténni, de időpontjuk még kérdéses. Annyi azon-

A „BRASSÓ” TÁRCZAJA.

A hóhér álma.

Gárdonyi Gézától.

Mikor az utolsó francia király feje legördült a véres guillotine deszkájára, — mintha a trón helyére maga a halál ült volna, annyi étellel, annyi vérrel adózott a francia nép.

A rémuralom napjai voltak.

A párisi hóhér mindennap kifáradt az öldöklésben, s a Gréve-tér kövezete nem bírta már elinni a vért, ott fagyott az meg a kövön.

Egy napon egész Párist bejárta a hír, hogy a szép d'Ormin Ninon marquiset szintén elfogták és másnap viszik a guillotine alá.

Egész Páris megrázkódott e hirre, a borzalom és a vérszomj gyönyöre hozta lázba a szíveket.

Hogyne! A legszebb nő nyakát csókolja holnap a fényes guillotin s a legkékebb vér festi meg a verpad deszkáit.

Páris legszebb rózsája, kinek maga a király is bámuloja volt s ki előtt hódolva állott a magas körök ifjúsága, holnap reggel le lesz metszve . . . piros rózsából szép fehér rózsá válik, mely egy percz alatt fog elhervadni, elmúlni.

De hát mit vétett?

Grófi czimer volt a böcsőjén, s ez elég ok volt arra, hogy koporsóján a hóhér czimere legyen.

* * *

Sanson — a párisi hóhér — ott pihent sötét kertjének egyik gyeplőjén. Ki volt fáradva az emberirtás napi munkájában. Ő is a szép nőről gondolkozott. Eszébe jutott, hogy apját is megígérte egy bájos nő tekintete: ötször kellett a pallossal sujtania, míg a szép fej lehullott, s a felháborodott néptömeg haragja elől alig birt menekülni.

Vajjon lesz-e öneki elég ereje? Nem fog-e szintén megkábulni, elszédülni a szépségtől?

Egyszerre egy fekete ruhába öltözött ifju jelenik meg a kőfal tetején, átveti magát s odalép eléje.

— Ön Sanson hóhér?

— Az vagyok.

— Tudja ön, hogy holnap d'Ormin marquiset kell lefejeznie?

— Tudom.

— Mennyit kér ön ezért az egy fejért?

— Ha kedves önnek, ingyen odaadom.

— Értsen meg: élve akarom ezt a fejet!

— Azt akarja, hogy megmentsem? Sajnálom, de nem tehetem.

— Gondolja meg: én milliókat adhatok önnek.

— Életemet milliókért sem adhatom.

— Tegyük fel, hogy ön beteg.

— Akad helyettem más.

Az ifju gondolatokba merült, észre sem vette, hogy könyei patakként hullanak a gyeplőre, melyen állott.

A hóhér csendes részvétellel kérdezte:

— Talán testvére volt?

— Több annál: titokban jegyesem.

S egyszerre fájdalmasan kiáltott fel:

— Tehát nincs mentség? Meg kell halnia?

— Fájdalom, úgy van!

— De gondolja meg kérem, hogy ő ártatlan.

— Tudom.

— Oly ártatlan, mint egy szeráf! Oly szép és oly ifju! Nekem született s engem kell boldogítani! Oh, uram! Hát van önnek lelke? Hát ember ön, hogy le tudná vágni azt a galambfejet . . . ártatlanul? Hát nincs önnek neje? nincsenek gyermekei?

A hóhér komoran nézett maga elé.

A fiatal ember pedig a mély fájdalom örvongó lázával folytatá:

— Nem fél ön, hogy égetni fogja a kezét jegyesem ártatlan vére? Nem fél, hogy átokká válik minden drága csepp, mely önre mindig azt fogja kiáltani: gyilkos! . . .

A hóhér összereszt, de nem válaszolt.

(Vége következik.)

ban bizonyos, hogy e változások meglesznek, a miben fájlalni csak gróf Széchenyi kereskedelmi miniszter távozását lehet, kire nézve különösen nekünk erdélyieknek, kiknek létérdeke a kereskedelem és ipar fejlődéséhez van kötve, csekély vigasz, hogy mint a Felség személye körüli miniszter a kabinet tagja marad; mert nekünk nem Széchenyi a miniszter, hanem a kereskedelmi miniszter kellenemég továbbra is.

De ha már megválnak ő is e tárczától, ha már ily nagy változások lesznek a kabinetben, talán méltányos ismét felvetni, hogy egy miniszter legyen legalább erdélyi ember, hogy legyen közvetlenül a kormányban is egy férfi, a ki ismeri ennek a szegény Erdélynek viszonyait és helyzetét.

Belföld.

Brassó, márcz. 29. (A szász képviselők és a 25. §.) A szász német néppárt képviselői között nincs meg az összhang: Brassó elszakadt a párttól. Az összes szász képviselők a 24. 25. §§-ok mellett szavaztak, csak Filtsch József és Zay Adolf brassó városi képviselők szavaztak ellene. Minden kommentár nélkül közöljük ezt; a szász-német-néppárt intézői bizonyára le fogják vonni ebből a konzekvenziákat.

Brassó, márcz. 29. (Az 54. §.) A véderőről szóló törvényjavaslat 54. §-ához az ellenzéknek számos tagja jelentkezett szólásra. Ezen szakasz értelmében a jövőben azon volt egyéves önkéntesek, kik tartalékos tisztek, vagy hadapródok, tartalékos szolgálati idejük alatt nemcsak hogy háromszor hívhatók be 4 heti fegyvergyakorlatra, hanem további kiképzetésük esetleges követelményeinek megfelelőleg minden évben is. Daczára a számos szónok részéről történt előjegyzésnek, nem igen valószínű, hogy ezen pont hosszabb vitát fog előidézni, ha annak indokai kellőleg ismereteselek lesznek. Ez esetben oly rendszabályról van szó, mely csak rendkívüli esetekben fog alkalmaztatni; csak azon egyéves önkéntesekből vált tartalékos tisztek fognak gyakrabban fegyvergyakorlatokra behívatni, kiknek tényleg szükségük van gyakorlati kiképzetésük tökélyesítésére. Ezeknek száma évenként legfeljebb 300-at fog tenni és nem is tehet többet, minthogy erre nagyobb összegek volnának szükségesek, melyeket a hadügyi kormányzat aligha lesz hajlandó igényelni.

Országgyűlés.

A képviselőház szerdai ülésének lefolyásáról mult számunk kapcsán következőkben tudósítunk: A 26-ik §-nál Nagy István a második önkéntesi év könnyítése érdekében új szakaszt javasolt. Részt vettek a vitában az előadón kívül Apponyi Albert gr., Bolgár Ferencz, Almásy Sándor, Ugron Gábor, Andrássy Manó gróf, Petrich Ferencz, Gullner Gyula és Fenyvessy Ferencz, míg Gajári Ödön félreértett szavait igazította helyre, Csátár Zsigmond pedig a Thaly által reá ruházott hóhéri tiszteket szolgáltatta vissza Thalynek. Fejérváry báró honvédelmi miniszter több ízben felszólalt, kifejtve, hogy az önkéntesek helyzete minő lesz a második szolgálati év alatt, végül elfogadta azt az indítványt,

hogy Nagy István határozati javaslatát a véderőbizottsághoz utasíttassék a Fenyvessy Ferencz javaslatával együtt, ki a művészi és tudományos pályán kitűnt fiatal emberek önkéntesi jogát kérte törvénybe iktatni. A 27-ik §-nál Czierer Ákos az orvos önkéntesek érdekei mellett szólott; a 30-iknél Thaly Kálmán a katonai hivatalokra aspiráló önkéntesek ügyét hozta elé, a 31-iknél Széll Ákos és Tóth Ernő stylaris módosításokat javasoltak, az utóbbi a katona-papok szolgáltatára is nyújtván be módosítást; a 32-ik §-nál Irányi Dániel a hülyék intézetének és kisedővóknak tanítóira is kiterjeszteni javasolta a néptanítókra szóló kedvezményt, mit a honvédelmi miniszter hozzájárulásával a ház el is fogadott; ugyane szakasznál még Zay Adolf és Bolgár Ferencz is beszéltek; a 33-nál pedig Tóth Erőnek fogadta el stylaris módosítását a ház, szintén a honvédelmi miniszter hozzájárulásával.

A mentelmi bizottság márcz. 28-án folytatta a Rohonczy ügy tárgyalását.

Polónyi előadta, hogy ő látta, miszerint bottal és esőernyővel ütnek valakit. Ugyanekkor eldőrdült a lövés is, de ő a füsttől nem láthatta ki lött. Ekkor az ifjú kiabálására arra felé fordult és látta, hogy a lövés után is ütlegetik. A háznagy előadta, hogy Somorsil a karzaton illetlenül viselte magát. Hock János látta, hogy Boncza erősen ütött valakit az öklével.

Szadoszky és Lukács vallomásai után elnök a tanukihallgatást befejezettnek nyilváníttotta s hosszabb vita után Komjáthy Béta indítványára kimondatott, hogy a nem képviselők kihallgatása mellőztetik.

Külföldi szemle.

Brassó, 1889. márcz. 29.

Viktoria angol királynő és Izabella spanyol regens-királynő találkozott egymással. Az angol királynő f. hó 27-én déli 1 óra 30 perczkor érkezett San-Sebastinába, melynek pályaudvarán a regens-királynő várta. A találkozás a lehető legszívélyesebb volt. Az angol királynőnek a tartomány küldöttsége virágbokorát nyújtott át. Délután fél négy órakor az alkotmány-terén bemutatották a felségeknak a néptánczókat és nemzeti dalokat énekeltek. Öt órakor Viktoria királynő tovább utazott. A regens-királyné és a hatóságok képviselői Irúnig kísérték a királynőt. A felségek bucsuja a legszívélyesebb volt.

A belgrádi »Male-Novina« azt a szenzációs hírt közli, hogy Milán király lemond keleti utazásáról, mert bécsi körök azt tanácsolták neki, hogy maradjon Szerbiában, mert véleményük szerint, Milán király húzamosabb időre való távozása veszélyes lenne Szerbiára nézve. Ezzel szemben azonban a többi hírlapok kivétel nélkül mind azt jelentik, hogy Milán már pénteken utra kelne s legelőbb Konstantinápolyba megy, azután Jeruzsálembe s ott tölti a husvéti ünnepeket. A haladó-párt közlönye továbbá azt a föltűnést keltő hírt is közli, hogy Theodosius metropolita, valamint Demetrius és Nikanor püspökök kilépnek az állam szolgálatából, továbbá, hogy Mihály metropolita visszatér Szerbiába és a kupstina legközelebbi ülésén patriarchává proklamáltatik. Ugyane forrás szerint Jeronim püspök is vissza fog térni és megkapja a nisi püspökséget. Hogy mi igaz ezen jelentésekből, azt természetesen még nem tudhatni.

Mihály metropolita, Moszkvából táviratot inté-

zett Risztieshez, melyben Sándor királynak trónra lépte alkalmából szerencsét kíván.

A konstantinápolyi orosz követség vonakodik az 50,000 török fontra rugó hadikárpótlást elfogadni, mert az összegről a török pénzügyminiszter az orosz alattvalóktól török bélyeggel ellátott nyugtát követel. Ennek következtében az említett összeget még nem folyósították.

Az angol lapok fájdalommal emlékszenek meg a kiváló államférfi: Bright haláláról. A pártok a sajtójuknak tulajdonítják az elhunytat és büszkén kijelentik, hogy a megboldogult alapeszméik előharczója volt. Mindnyájan vetélkednek önzetlenségének csodálatában s hangsúlyozzák, hogy a nép legutolsó igaz képviselője halt el benne, a ki teljes erejével küzdött a kiváltságok, előjogok, monopoliumok, továbbá a politikai, vallási és a közgazdasági téren való megszorítások ellen. Különösen kiemelik, hogy győzedelmesen harczolt mindig a kasztsszellem előitélete ellen, s bátran felvette a keztyűt a vallási türelmetlenség és közgazdasági elnyomás ellen.

Bakuban kétezer darab Berdán-fegyverből álló küldeményt koboztak el, melyet hamis jelzés alatt Bocharába akartak szállítani. Azon barátságos viszonyban fogva, mely Oroszország és a bocharai hán között van, nem hiszik, hogy a titkos küldemény a hán részére lett volna szánva, és azt tartják, hogy ezen fegyvereket Oroszország és az emir közös ellenségeinek kezébe akarták játszani.

Román lapszemle.

»Holtig tanul a jó pap«, mondja a példabeszéd, s mi utána tesszük, hogy még a Gaz.-ból is tanulunk. Töle tanultuk meg és sietünk másokkal is közölni, hogy mit jelent nála ez a szó »sáfár«. Olyan román tanítónak gunyneve ez, a ki a magyar nyelvet iskolájában szorgalommal és lelkiismeretesen tanítja s így ez által a natiót elárulja, elsáfarkodja. Ezzel is többet tudunk s így megér ez egy fagarast.

Tisza Kálmán pedig szabadjára eresztette a sovenismust és most már nem bír vele, üldözi őt lépten-nyomon. Tehát a »Gaz.« felfogása szerint a budapesti botrányok oka Tisza Kálmán. — Tudósítja is hiven olvasóit a budapesti botrányokról és várja a szabadelvű magyar kormány bukását. — Csak várja, várja, majd kielégíti az ő vágyát az új kormány; de mikor? Ezt jó volna tudni. Már mi csak abban a hitben élünk, hogy addig az ő vágyai nem teljesednek be, míg a fehér holló nem fog magyar kormányt alakítani. Ez pedig egy kissé még soká fog bekövetkezni. Addig még sok keserves vezérczikket fog a »Gazeta« izszadni a nemzetiségek elnyomásáról, üldözéséről. — Ilyen az 57. számú vezérczikke is, melyet itt ismeretnünk akarunk.

Sokszor mondták a budapesti országházban a magyar képviselők, hogy hazánkban csak a magyar áll egyedül, a nemzetiségeknek pedig vannak a hazán kívül is fajrokonai.

Igaz, itt van mindjárt a szomszédban Románia a hol egyszer késsel, máskor pisztolylyal akarták láb alól eltenni Bretianot, a legkitűnőbb román hazafit. Mikor így nem érték célzt, akkor vád alá helyezték, mint valami gonosztevőt. Ezek csakugyan derék fajrokonok! de mi nem dicsekednénk az ilyen rokon-sággal.

Dr. Holub afrikai utjáról.

(Folytatás.)

»A király európai ruhában jött ki fogadtatásunkra, s jöttében egyet rugott a földön heverő tömegre, mire az megmozdult s nagy bámulatunkra óriási néger nő állt fel a földről. A királyné ő felsége volt, a ki itt aludt el, az udvar földjén.

Az udvarról finom európai izlés szerint, vörös selyem-damaszttal butorzott elfogadó-terembe, onnan pedig az ebédlőbe léptünk, melynek közepén terített asztal, még pedig hófehér abroszszal terített asztal, várt. Angol ezüst edényben théával kínáltak. Asztalfőn a király, oldalt a felesége foglalt helyet. »Angol vagy-e, vagy hollandi?« — kérdé a király. — Mondtam, hogy sem egyik, sem másik, hanem osztrák. A király nevetni kezdett; »ne tartson bolondná,« — úgy mond — »hiszen a ki fehér, az mind vagy angol, vagy hollandi, tudom én azt jól.« Megpróbáltam fölvilágosítani, lerajzoltam Európát a fehér abroszra, de biz az hiába való fáradság volt. A király nem hitte és megmaradt a mellett, hogy hollandi vagyok. A királyné azonban a mi tudományos beszélgetésünket nem találta valami mulattatónak s nagyokat bölintott. — Ép e perczben mondám királyi férjének, hogy nem is reméltem azt a szerencsét, Szecsele nagyhirű királyt üdvözölhetni; a király keneteljesen feltekintett a szobatorre, mondván: Kifürkészhetlenek a Gondviselés utjai.

közben az asztal alatt jót rugott királyi nejen, ki is felriadt álmából, de menten elaludt, a mit hangos hortyogásáról észrevettünk. Mondják, hogy egész nap alszik, csak olyankor van ébren, mikor eszik.

A fekete háziasszonyok tisztaságáról is érdekes adatokat közölt dr. Holub.

»Mosdani, fésülködni nem szoktak. Európai kereskedőktől vett ríktó kardon kötenyüket addig hordják, a míg le nem foszlik róluk. Ha azonban mégis megessik, hogy legalább valamelyik gyermeküket megmossák, vagy épen megfürösztik, az olyan világraszóló esemény, hogy arról a fekete szomszédasszonyok hónapokig regélnek.«

Káma király udvarában jó darabig tartózkodtak Holubék. Káma iparkodott őket lebeszélteni: ne menjenek a zambezi vidékre; ott nem emberek laknak, de ördögök. Látván, hogy hiába beszél, 2 vezetőt rendelt melléjük, és azzal az utasok ama vigasztalan földre léptek, a melyen 500 angol mértföldnyire nem leltek emberi lakot. E pusztaság közepében van a hírhedt sóstavak medenczéje, mely szárazsága, víztelensége miatt nem egy utazónak vált sirjává.

»Olyan darab földeket kellett bejárnunk, melyeken 70, de 100 kmnyire se lertünk egy csepp vizet. — Szekereink meg voltak terhelve; a homok akkora, hogy a kerék agyig süppedt bele; az ökör minden lépten-nyomon bejött a homokba. Mit volt mit ten-

nünk? Olyan utat kellett keresnünk, a hol a kerék nem vág be.

»A Zambeztól vagy 150 kmnyire erdőhöz értünk. Feleségem meglepetve mutatta nekem a sok kitördelt fát. Elefánt-csorda járt ott előttünk. Azon rengetegen kellett utat törnünk. Fekete János csongrádi születésű emberemmel fejszét, irtót vettünk magunkhoz és előre mentünk utat csinálni. Kegyetlen munka volt az. Ez-rivel vágtuk a fákat, bokrokat, tömérdek túskebokrokat irtottunk ki, míg valamilyen csapást hoztunk létre. — 200 lépésnél tovább pihentetés nélkül ökreink nem bírtak. Kimondhatlan fáradságos volt az az út. — És hozzá azok az éjjeli táborozások, mikor levágott fátörzsekkel védett táborban is szakadatlan rakni kellett a tüzet, hogy az üvöltő fenevadakat távol tartsuk! 12 napi kinos vergődés után elértük az első folyócskát, mely a Zambezihez ömlik: mentve voltunk. Panda — ma — Tenka nevű állomását elérvén a kereskedőknek és missionáriusoknak, tábort ütöttünk. Azok az utasok, kik a Zambezi vidékét akarják bejárni, ott várják be az engedélyt. Sajnos, ép akkortájt halt meg Sepopo, Maruceország hatalmas királya; utódjai pedig meghasonlottak egymással; s így minekünk 8 hónapig kellett várnunk az engedelemre. 1885. szeptembertől 1886. június elejéig veszteltünk.«

(Folytatása következik.)

„Ha már tény, hogy mi magyarok nem kérkedhetünk a szomszédban ilyen derék rokonokkal, arra kellene törekednünk, hogy kielégítsük a nemzetiségeket nem pedig arra, a mit cselekszünk, hogy elnyomó törvényeket hozzunk, melyekkel megakadályozzuk a natio művelődését.”

És ezt a „Gaz.” épen itt Brassóban írja, a hol a román kultúrát ép olyan kedvükre fejleszthetik és teszik is, mint pl. a német és magyar kultúrát fejlesztik. Hogy melyik az a magyar közoktatási törvény, a mely eltiltotta volna a román kultura fejlesztését, azt nem ismerjük. Hát ha megtanítana rá a „Gazeta”? Köszönettel fogadnók. Addig azonban, míg ezt tenné, mesének kell tartanunk azon mély bölcseséget, melylyel azt hirdeti, hogy mi a nemzetiségekkel harczban állunk s így harczban állunk az ő kedves külföldi fajrokonainkkal is, t. i. a romániai szerbiai, oroszországi és német birodalombeli atyafiakkal. Ezt bizony csak ő hirdeti, de ő sem hiszi.

Bántja-e a magyar sajtó e kedves fajrokonokat amott Orosz-, Német-, Szerb- és Románországokban? Embertelenül bántja-e a magyar a nemzetiségekkel? A „Gaz.” azt hirdeti, hogy Germania volt az első, a hol embertelen bánásunkat szemünkre vetették s a hol a szövetség daczára a közvélemény ellenünk fordult, még pedig nem egy, hanem több ízben.

Hát próbálná meg a „Gazeta” Berlinben embertelen bánásmódnak nevezni azt, a mit Bismarck fénykorában a poseni lengyelekkel elkövettek. Hogy van elég lelkiismeretlen firkász, a ki hazája ellen külföldre titkos leveleket küldöz névtelenül, ez tény. Ez azonban még nem azt bizonyítja, hogy németnek, románnak ne lenne jobb dolga nálunk, mint pl. Bessarabiában és Szerbiában a románoknak, Moldovában a csánogoknak, — hanem csakis azt, hogy nálunk is van háladatlan, rossz máju ember, a ki hazájára árulkozik a külföld előtt. Vannak ilyenek Romániában is. Az is csudájára esik a Gazetának, hogy a „Pester Lloyd” körmére koppantott a panszlavismusnak, Oda ám és ezt helyesen cselekedte.

Nem a hatalmon levőkön van a sor észretérni, mint ezt a „Gaz.” óhajtja, hanem igen is a nemzeti-ségi sajtónk: a Gazetán, Tribunán, Luminarorulun. — Mihelyt ők észre térnek, mihelyt sorsukat összehasonlítják. muszka-, németországi, szerbiai fajrokonaikeival, azonnal megváltozik a helyzet s nem lesz vrazsba lapjaikban, mert tulajdonképen azokban van, azok csinálják minden isten adta napon, de nem sok eredménnyel, mert azt mondja azokra a komoly és a helyzetet ismerő román, hogy flécurik flécurilor, az az, hogy szalmacsépelés. És ebben igazok van.

Czenkalji

Az önkéntesek tiszti-vizsgájának megkönnyítése.

A véderő-törvény, de különösen az egyévi önkéntesség motivumainak változtatása által az ország szívében mozgásba hozott lég hullámai bekopogtatnak kicsinyek és nagyok lakába, megpendítve a szív és ész hurjait.

Tekintettel a véderő fontosságára és azon sok vitára, mely most lezajlik, önkéntelenül azon kérdés előtt állunk: miképen érhetnék el az önkéntesek tiszti kiképzetéseket alaposan és rövidebb idő alatt?

A törvény, illetőleg miniszteri utasítás és tanterv, a testgyakorlat tanítása kapcsán a katonai gyakorlatok tanítását is kötelezővé teszi a hazai tanintézetekben. Azonban a katonai gyakorlatok tanítására vonatkozólag sajnosan tapasztalható, hogy az egy éves önkéntesek a katonai gyakorlatok oly csekély ismeretével lépnek a katonai szolgálatba, hogy ép úgy kell őket az ujjonc-oktatásban részesíteni, mint bármely más iskolázatlant. Ez tehát idejének egy részét igénybe vevén, kevesebb időt juttat a többi részre, mint pl. raj, szakasz- és század zárt- és szétszóró harczmódban való vezényletére, továbbá előőrsi és járőri, illetőleg harczterei szolgálatokra. Így az önkéntes egész éven át próbálgatva, tanulva — ha bírja is a német nyelvet — nem képes a katonai gyakorlatokban és azok elméletében oly biztonságra szert tenni s katonai szempontból — azon magaslatra jutni, hogy a tiszti fokozatot elnyerhesse.

S vajjon mi okozza ezt?

Bátran merem állítani, hogy az ok egy főrésze a hazai tanintézetek testgyakorlat tanításában rejlik. Ugyanis a testgyakorlat tanítása nincs teljesen összehangzatba hozva a katonai gyakorlatok-tanításával. A mikor ezt állítom — nem a nyelvbéli egyformaságot értem — hanem a katonai testgyakorlatot, a rendképzést, fegyverfogást, vezényszót stb., melyek nem összehangzók, de sőt legtöbb tanintézetben mindezek nem is taníttatnak. Ily körülmények között nem csoda, ha az önkéntes nem tud lelkesedni a katonai gyakorlatok iránt, mert elvégre az a tudat sem valami

kellemes, hogy őt, mint tanult ifjút, esetleg egy czigány káplár fogja oktatni.

Egész másként állana ez sok tekintetben, ha a gyakorlati ágán a katonáskodásnak könnyítve lenne. Ehhez akarok néhány szót szólni, mert hiszem, hogy így könnyebben teszik le az önkéntesek egy év alatt a tiszti vizsgát.

E tekintetben csekélységem bátorságot azon tapasztalatból merit, hogy mint községi tanító 1880—81-iki tanévben az elemi iskola felsőbb osztályaiban a katonai rend- és fegyvergyakorlatok elemibb részét a testgyakorlatban kezdtem tanítani s a siker azon fokára jutottam, hogy ennek alapján a kir. tanfelügyelő ur elrendelte a hatósága alatt álló elemi iskolákban a testgyakorlat tanításával párhuzamosan a katonai rend- és fegyvergyakorlatok (fafegyverrel) tanítását, úgy hogy ma Brassó megye 10 magyar községben szép eredménnyel folyik a »katonásdi« tanítása.

Igy a hazai elemi iskolák bármelyikébe könnyű szerrel bevihető a katonai rend- és fegyvergyakorlatok elemibb része. A kivétel gordiusi csomója pedig az, hogy a tanító egy honvédszolgálati szabályzat beszerzése és áttekintése után mindazon rendgyakorlatokat, melyeket tanítani szokott, a szabályzatban előírt módon tanítsa. Fafegyvereiket pedig házilag, vagy az intézet beszerezvén, tanítson be egy pár fegyverfogást s kész a katonásdi. Említenem se kell, hogy a gyermekek mily örömmel tanulják ezt.

A mi a tanításra fordított időt illeti, a tapasztalat azt bizonyítja, hogy a heti 2 óra felerészben is elégséges arra, hogy már az elemi iskolában is elérjék némi cél s az órák másik része még mindig fennmarad a testgyakorlat egyéb részeire, illetőleg az eléggé nem alánálható iskolai játékokra.

És ha az elemi iskolában siker koronázza a katonai rend- és fegyvergyakorlatok tanítását, akkor a középiskolákban e siker hatványozott mértékben volna elérhető.

A kivételről is felesleges értekezni akkor, midőn a középiskolák tornatanítókkal rendelkeznek, kik a legnagyobb könnyűséggel képesek egy honvédszolgálati szabályzat nyomán a tanuló ifjúságot 8 éven át a katonai gyakorlatokból annyira kiképezni, hogy a be-rukkolt önkéntesek ne vétessenek a már ismert 8 heti ujjonc-oktatás alá és ne kelljen egy közönséges káplár, kerülő utakon és módon tett magyarázata, után tanulni.

Egészen más önkéntest képzelhetni akkor, ha tanóra alatt a tanár kijelölése folytán a VII. és VIII-ik osztályos ifjak sorra a tanulókból alakított csapat vezetése, a fegyverfogás tanítása, vezénylese és egy kis elmélettel lép a katonaság közé. Ign beosztható lenne a kiképzett katonák közé, hol egy pár heti gyakorlat után — midőn németül is megtanulta a vezényszót — már altiszti szolgálatokra alkalmaztatnék, és a tovább fejlődés az egyéntől függ. . . .

Az önkéntes azon tudata pedig, hogy már belépésekor is a katonai ismeretekben a kiképzettekkel egy vonalon áll, fokozza benne az önbizalmat, elűzi a közönyt; s azon fokozatos haladás, melyet elér néhány hét alatt, megacélozza akaraterét a végcélra való törekvésben s kifejlődik a lelkesedés a haza és a katonaság iránt.

Annál idősebb volna ez most, minthogy a honvédelmi miniszter ur amugy is kijelentette, hogy a főszó az önkénteseknél jövőben a gyakorlati kiképzetetésre fog fordíttatni.

Dánér Abel.

Helyi és vidéki hírek.

Személyi hírek. Gróf Nemes János és Maurer Mihály orsz. képviselők Budapestről Brassóba érkeztek.

Az utolsó felolvasás. A tanári körben holnap, vasárnap d. u. 6 órákor lesz az utolsó idej felolvasás: Bournáz Ernő, a rom. kath. főgymnasium kitűnő tanára fog felolvasni „Az olympiai játékokról”. Az érdekesnek ígérkező felolvasást ajánljuk a t. közönség szíves figyelmébe.

Ismét fehérek a körülöttünk elterülő hegyek. — Csütörtök délután beborult az égboltozat s nemsokára kezdett esni, — de nem eső, hanem jég. Péntek reggel pedig sűrű havazásra ébredt a város, mely tart még most is mikor a lopot nyomják. A hó természetesen már nem áll meg a földön, hanem azonnal elolvad.

Emke. A brassó megyei választmány tegnap d. u. kevésbé látogatott gyűlést tartott, melynek tárgyai közül kiemeljük a következőket: Örvendetes tudomásul vétetett, hogy a brassói magyar nők 1888. évi perselyes gyűjtéséből, 348 ft gyűlt be. A nők alapítványára, hogy kerek 500 ft legyen, még 152 ft. gyűjtendő, mely az idej perselyekben remélhetőleg össze is jö.

Csernáfalu és Zajzon községeinek a teljes népkönyv-

tárak ki fognak adni, melyekből a népnek ingyen adandók ki könyvek olvasni végett. A könyvtárakat az igazgatók kezelik, míg a felügyelettel elnök s titkár bíztattak meg. Nagy István 1200 ftos alapítványa a választmány kezelésébe ment át. Bácsfalu község határozata állandó kisdédóvó-intézet létesítése tárgyában a központhoz terjesztetik be. Székely Mózes emléktáblájának leleplezése az idej közgyűlés napjára határozatlik; a költséget Koós Ferencz kir. tanácsos tanfelügyelő gyűjti össze; a tábla beszerzésére kiküldetik egy bizottság: Koós Ferencz elnök, dr. Weisz Ignác alelnök, Sztéryni József titkár s Fellner Ferencz vál. tagból állva. A zajzoni tűzkárosultak javára a választmány gyűjtést rendez. Végül indítványt terjeszt a választmány a közp. igazgató választmányhoz az iránt, hogy az összes fiókok útján intézkedjék nemzeti ünnepélyeknek az erdélyi részekben leendő általános ünnepeltetésére.

Városi közgyűlés lesz ma d. u. 3 órákor. Napirenden van a Bácsfalu és Türkös községekkel való egyezkedés és a Brassó-Hétfalusi gőzmozdonyu köz-uti vasut kérdése.

Dalárdánk Szegeden. A brassói magyar dalárda intéző körei azon gondolatot foglalkoznak, hogy az idej szegedi dalárversenyen a mi dalárdánk is részt vegyen. Életre való gondolat.

Műkedvelői előadás. Az Emke. brassói választmánya színészeti szakosztályának fáradságtalan szorgalmu tagjai április 12-én rendezik a második műkedvelői előadást. Színre kerül Szigeti József »A vén bakkancsos és fia a huszár« című kitűnő népszínműve. A próbák serényen folynak.

Halálozás. Egy törekvő iparost, Schwarze Ágost szabómestert temetnek ma d. u. 3 órákor, a ki hosszú szenvedés után csütörtökön reggel halt meg.

Perselyek. Ujabbán ismét három Emke-persely érkezett be: Balázs Péter úrtól 3 ft 20 kr; Balázs Márton úrtól 2 ft és a brassói áll. fuiskola V.—VI. osztályának növendékeitől 80 kr. Összesen 6 ft.

A keleti utazásra még csak hétfőig lehet jelentkezni a »Brassói kereskedelmi és iparegyesület«-nél.

Fogarasmegyei hírek. Fogaras vármegye rendkívüli közgyűlése folyó hó 21-én Sompek József volt megyei építészeti hivatali főnök, jelenleg Brassóban lakó nyug. építészeti felügyelő, és Kelhoffer vállalkozó ellen Fogaras vármegyeháza építése körül elkövetett mulasztásokért a fegyelmi vizsgálatot egyhangulag elrendelte. Az eddig észlelt kár a tizennégyezer forintot meghaladja. (N.)

† **Dr. Bendes Jenő.** A kolozsvári tud. egyetemnek ismét vesztesége van: egy tehetséges szorgalmas tagja, dr. Bendes Jenő, törvényszéki orvostani tanársegéd, az összes gyógytudományok tudora meghalt.

Árvíz-veszély fenyegeti ismét az Alföldet, a Tisza és mellékfolyói rohamosan áradnak, úgy hogy Szolnok és Püspök-Ladány között a szántóföldek nagyobb része a vasut mentén viz alatt állanak már is.

Hetivásár. A tegnapi hetivásár ismét egyike volt — a gabonapiacz kivételével — a gyengébbeknek.

A gabonapiacson az árak következőkép alakultak: Buza 5—5.40 ft, rozs 3—3.10 ft, árpa 3.60—4.40 ft, zab 1.90—2 ft, paszuly 5—6 ft, borsó 5—7 ft, lencse 6—15 ft, törökbuza 3.60—4 ft, lenmag 8.50—9 ft.

A baromfiapiacz feltűnően kicsiny volt, árai következők voltak: Csirke párja 90 kr—1.10 ft, liba 2.60—3.10 ft páronként, tenyész-malacz 3.50—4.80 ft. darabja. — Tojás 14 darab 20 krért.

A husarak a lefolyt héten következőkép alakultak: marhahus 28 kr, sertéshus 44 kr, borjúhús 36—44 kr, faggyu 20 kr, olvasztott zsír 70 kr. olvasztott faggyu 30 kr. klgr.-ként.

Tűzifa (1 m. hosszú) 10 ft köbméterenként.

T á v i r a t o k.

Belgrád, márcz. 29. (A „Brassó” eredeti távirata.) Milán király ma délelőtt elutazott Konstantinápolyba, a hol a szultán vendége.

Kiew, márcz. 29. (A „Brassó” eredeti távirata.) A poriki kozákok hadi állapotba helyeztetek; még más ezredek hadi állapotba helyezését is várják.

Bécs, márcz. 29. (A „Brassó” eredeti távirata.) A nassau herczeg Frankfurtba utazott. Az esetben, ha Hollandiában regensség állítatnék, azonnal átvenné a luxenburgi regensséget.

Társszerkesztők:

Nagy-Küküllő megye részéről Horváth László (Segesvár.)

Kis-Küküllő megye részéről Gyöngyössi István (D.-Szent-Márton.)

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Sztéryni József.

